

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0

Competencies Development Model of Primary Teacher in the Thailand 4.0 Era

ธำปวี หนองหารพิทักษ์¹ เพ็ญศรี จิรินัง² อรุณ รักธรรม³ และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ⁴

Thapawee Nongharnpitak¹ Pensri Chirinang² Arun Raktham³ and Udomvit Chaisakunkerd⁴

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{2, 3, 4} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹ Doctor of Public Administration Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

^{2, 3, 4} Lecturer of the Doctor of Public Administration Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: thapawee.kik@gmail.com, pensri.chi@rmutr.ac.th, arun.rak@rmutr.ac.th, udomvit.k@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 และเพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 266 คน และผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของครูมีความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 สูงกว่าปัญหาสมรรถนะทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนานตนเอง และการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนั้น จึงนำสู่การหารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู โดยนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาพัฒนาพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และทำงานเป็นทีมในโรงเรียนเดียวกัน หรือโรงเรียนอื่นผ่านระบบสารสนเทศ อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ที่นักเรียน ครู ผู้บริหาร และโรงเรียน จะได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา สมรรถนะ ครูระดับประถมศึกษา ประเทศไทย 4.0

Abstract

The purposes of this mixed methods research were to study and compare the opinion level on problem and expectation of competencies teacher in the Thailand 4.0 era and to present the competencies development model of primary teacher in the Thailand 4.0 era. The samples were 266 teachers and 12 directors / deputy directors in medium and small schools under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. The data were statistically analyzed by using percentage, mean, standard deviation and used content analysis in qualitative analysis. The results found that the opinion of teacher had expectation of competencies teacher in the Thailand 4.0 era higher than problem all competencies on student development was at the highest level, self- development and classroom management respectively. The competencies development model of teacher was taking Professional Learning Community model that focus on learners to develop together with learning management for students to knowledge sharing from direct experience and team work in the same

school or other schools through information systems which benefit to students, teachers, administrators and schools will effectively receive.

Keywords: Development model, Competencies, Primary teacher, Thailand 4.0

บทนำ

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกับมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการเมือง เพื่อสร้างศักยภาพของคนไทยให้เป็นกำลังคนคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีความพร้อมต่อการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ในการร่วมกันพัฒนามาตรฐานการศึกษาไทยสู่สากลอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ไปพร้อมๆ กัน เพราะคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาจะสะท้อนไปยังคุณภาพของผู้เรียน ดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 52 ระบุว่า ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสอดคล้องมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากร ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สถาบันผลิตและพัฒนาครูในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการ และส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

“ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ฉะนั้นแต่ละกระทรวงจึงมีสโลแกนของตนเองต่อด้วย 4.0 กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีสโลแกน “การศึกษา 4.0” เพื่อให้หลักสูตรการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนสามารถตอบสนองเป้าหมายของประเทศไทย 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา 4.0 เป็นแนวคิดตามความพยายามของรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในการนำ “โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” มาใช้ เพื่อผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศไทยที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทางประเทศไทย 4.0 ได้นั้น ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นการศึกษายุคใหม่ เพื่อตอบสนองคนยุคใหม่ โมเดลการจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันบนไซเบอร์ โดยใช้ขีดความสามารถของระบบเชื่อมโยงทางฟิสิกส์กับไซเบอร์ที่มีอุปกรณ์สมรรถนะใหม่ (Smart Machine) เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น ช่วยในการแสวงหา และเรียนรู้จากความรู้อันมหาศาลโดยการใช้เครื่องมือที่สมรรถนะใหม่เชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองและเป็นทีมอย่างท้าทาย สร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์นำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานหรือนวัตกรรมได้เหมาะสมกับตนเอง สังคม ตามสถานการณ์ ดังนั้นการเรียนการสอนในยุค 4.0 ครูผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนวิธีการสอนที่ไม่เป็นเพียงแค่ให้ความรู้และการท่องจำเท่านั้น แต่หันไปให้น้ำหนัก

กับการสร้างทักษะในการเรียนรู้และปรับตัวของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดและกล้าที่จะผิด และกล้าที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่น ด้วยทักษะการศึกษาที่เน้นการทำได้และลงมือทำ แล้วออกมาเป็นผลผลิตอย่างสร้างสรรค์ในลักษณะที่ตามให้ทันและก้าวไปข้างหน้ากับโลกได้อย่างชาญฉลาด (สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริม สนับสนุนและบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบ 2 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองพิษณุโลก และอำเภอบางระกำ ปัจจุบัน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีจำนวน 117 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 21,643 คน จำแนกเป็นระดับก่อนประถมศึกษา (อ.1-3) 4,267 คน ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) 14,618 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) 2,736 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) 22 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2562) จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด เนื่องจากเป็นจัดการศึกษาภาคบังคับ ของพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ เพื่อการก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งยังมีปัจจัยหลายอย่างที่ต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังคงมีครูอีกจำนวนมากที่อยู่ในระบบ 1.0, 2.0, 3.0 ในปัจจุบันครูไทยยังเป็นอย่างที่มีผู้วิจารณ์เป็นครู 1.0 อยู่ซึ่งมีส่วนจริง โดยเฉพาะการสอนของครูจำนวนไม่น้อยยังคงเน้นเพียงให้นักเรียนรู้เป็นหลัก จึงสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ กระบวนการสอนแบบบรรยายเป็นพฤติกรรมของครูในยุค 1.0 อย่างชัดเจน การเปลี่ยนผ่านให้เป็นการศึกษา 4.0 ต้องให้ครูไทยก้าวข้ามการบรรยายการสอนก้าวข้ามการให้ทำตาม ก้าวข้ามเพียงแค่การสอนโดยใช้เทคโนโลยีเข้าสู่การสอนให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานขึ้นมาให้ได้ นั่นคือครูไทย 4.0 จะต้องเป็นครูที่มีกระบวนการคิดใหม่ เชื่อมมันในตัวผู้เรียน เห็นผู้เรียนทุกคนสามารถเติบโตเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างเต็มที่ เติบโตความสามารถ เติบโตโอกาสที่ครู และโรงเรียนจะจัดหาให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพ ความถนัด ความชอบ และความสนใจด้วยตัวผู้เรียนเอง (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2561) นอกจากนี้ การพัฒนาของครูยังพบปัญหาอีกหลายประการ ดังที่ ถาวร เสงี่ยม (2553) ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม พบว่า ครูมีภาระงานในโรงเรียน มากจนเกินไป และครูต้องรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนนอกเหนือจากการสอนตามปกติ จึงไม่มีเวลาในการพัฒนาตนเอง การจัดการอบรมไม่ค่อยตรงกับความต้องการของครู นโยบายการพัฒนาครูอยู่ในรูปแบบจากข้างบนลงล่าง ผลการพัฒนาตนเองของครูไม่มีผลต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ไม่มีผลต่อการเลื่อนขั้นเงินเดือนและการตอบประกอบวิชาชีพครู ทำให้ครูไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ครูและผู้บริหาร ไม่ต้องการทั้งการสอนนักเรียนเพื่อไปอบรม โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กจะมีผลกระทบมาก บางครั้งจำเป็นต้องปิดโรงเรียนเพื่อไปอบรม รวมถึงขาดการติดตามและประเมินผลการอบรม และการขยายผลในความรู้ที่ได้รับจากการอบรม นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) ที่ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครู พบว่า ระบบการพัฒนาครูยังขาดความชัดเจน ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง หลักสูตรพัฒนาครู วิธีการพัฒนาครูยังไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และความต้องการของครู ซึ่งสอดคล้องกับ เลิศนภา พงษ์ดำ (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของข้าราชการครู: กรณีศึกษาโรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก พบว่า ปัจจุบันครูมีภาระงานอื่น นอกเหนือจากงานสอน จึงทำให้มีเวลาในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองน้อย อีกทั้งยังทำให้ไม่สามารถใช้สมรรถนะของตนในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ รวมถึงขาดการสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของครู ซึ่งยังไม่มีมีการสำรวจความต้องการของครูว่าต้องการพัฒนาในด้านใด

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งก่อนที่จะพัฒนาการเรียนการสอนที่ดีขึ้นได้ ก็ต้องพัฒนาสมรรถนะของครูก่อน เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับประถมศึกษา จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาในประเทศไทย 4.0

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการพัฒนาคุณภาพครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้สอดคล้องกับการเป็นบุคคลในยุค 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ครู ผู้อำนวยการ / รองผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยเฉพาะระดับประถมศึกษา เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้สอดคล้องกับความเป็นจริง และนำไปเป็นแนวทาง การพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ได้อย่างแท้จริง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 117 โรงเรียน ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 1,234 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2562) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power analysis) สำหรับการให้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดการทดสอบสมมติฐานเป็นทางเดียว (One-tailed test) กำหนดขนาดอิทธิพล 0.20 ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 และอำนาจทดสอบ 0.95 ทำการคำนวณด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.4 (Erdfelder et al., 2007) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 266 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากครูที่สอนระดับประถมศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้อำนวยการ / รองผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 12 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกำหนดคุณลักษณะผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

2.1 เป็นผู้อำนวยการ / รองผู้อำนวยการโรงเรียน

2.1.1 ดำรงตำแหน่งปัจจุบันมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.1.2 บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียน 150 คนขึ้นไป / บริหารโรงเรียนขนาดกลางที่มีจำนวนนักเรียน 350 คนขึ้นไป

2.2 เป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.3 เป็นผู้ยินดีและเต็มใจให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

1.2 การบริการที่ดี

1.3 การพัฒนาตนเอง

1.4 การทำงานเป็นทีม

1.5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2. สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ

2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2.2 การพัฒนาผู้เรียน

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.5 ภาวะผู้นำครู

2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของคำตอบในแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ต (Likert, 1979) ไว้ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย () และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยการแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยเป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยได้นำประเด็นการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ให้สอดคล้องกับสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน มากำหนดเป็นคำถามหลัก และได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาปรับให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับประสบการณ์การสอนของผู้วิจัย ซึ่งนำมาตั้งประเด็นข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์จะครอบคลุม รายละเอียดดังนี้

- 2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาปัจจุบัน
- 2.2 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาในประเทศไทย 4.0
- 2.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในการเข้าเก็บข้อมูลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
 - 1.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย โดยการจัดส่งด้วยตนเอง และจัดส่งทางไปรษณีย์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน 117 โรงเรียน
 - 1.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทางไปรษณีย์ และเดินทางไปปรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง พร้อมทั้งติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้กลับคืนมาอีกครั้งด้วยตนเอง
 - 1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป
2. การศึกษาเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้อำนวยการ / รองผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้
 - 2.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ โดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง
 - 2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์และการบันทึกเสียง
 - 2.4 รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมาแยกแยะ จับประเด็น อีกทั้งตัดคำพูดบางคำที่ไม่เหมาะสมและไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้มาโดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้นำมาแบ่งประเภท และจัดหมวดหมู่และแยกทำการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลในรูปของการเขียนสถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ
 - 1.2 ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 1.3 ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 โดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วย การจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูล การหาข้อสรุปเพื่อนำมาตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องของผลงานวิจัย

2.2 การนำเสนอข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาสังเคราะห์และเชื่อมโยงกับผลของแบบสอบถาม เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาในประเทศไทย 4.0

สรุป และอภิปรายผล

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 79.70 มีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.34 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.26 และระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 47.74 ดำรงตำแหน่งครู คศ.3 คิดเป็นร้อยละ 46.99 และมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.87

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 สมรรถนะหลัก

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

ปัญหาสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ วิเคราะห์ภารกิจงานเพื่อวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.94$, $S.D.=0.871$)

ความคาดหวังสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ นำผลการประเมินในการปฏิบัติงานมาปรับปรุง/พัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.21$, $S.D.=0.948$)

2. การบริการที่ดี

ปัญหาสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ แก้ปัญหาให้กับนักเรียน และผู้ปกครองหรือผู้มาขอรับบริการอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.30$, $S.D.=0.761$)

ความคาดหวังสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ แก้ปัญหาให้กับนักเรียน และผู้ปกครองหรือผู้มาขอรับบริการอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.68$, $S.D.=0.987$)

3. การพัฒนาตนเอง

ปัญหาสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.01$, $S.D.=0.779$)

ความคาดหวังสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ศึกษา ค้นคว้าหาองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.73$, $S.D.=0.752$)

4. การทำงานเป็นทีม

ปัญหาสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.45$, S.D.=0.688)

ความคาดหวังสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ มีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคล/กลุ่มบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และในทุกสถานการณ์ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.05$, S.D.=0.897)

5. จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ปัญหาสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ปฏิบัติตนตามหลักการครองตน ครองคน ครองงานเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.19$, S.D.=0.859)

ความคาดหวังสมรรถนะหลักของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ ปกป้องเกียรติ และศักดิ์ศรีของวิชาชีพ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.64$, S.D.=1.001)

สมรรถนะประจำสายงาน

1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ปัญหาสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.27$, S.D.=0.808)

ความคาดหวังสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรม ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.85$, S.D.=0.664)

2. การพัฒนาผู้เรียน

ปัญหาสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลตนเอง มีทักษะในการเรียนรู้ การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$, S.D.=0.833)

ความคาดหวังสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลตนเอง มีทักษะในการเรียนรู้ การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.59$, S.D.=0.673)

3. การบริหารจัดการชั้นเรียน

ปัญหาสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ประเมิน การกำกับดูแลชั้นเรียน และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.58$, S.D.=0.933)

ความคาดหวังสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเอกสารประจำชั้นเรียนครบถ้วน เป็นปัจจุบัน เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.27$, $S.D.=1.037$)

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ปัญหาสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดทำแผนการวิจัยและดำเนินกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.18$, $S.D.=0.769$)

ความคาดหวังสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดทำแผนการวิจัยและดำเนินกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้ เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.52$, $S.D.=0.763$)

5. ภาวะผู้นำครู

ปัญหาสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.70$, $S.D.=0.809$)

ความคาดหวังสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ ยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.19$, $S.D.=0.854$)

6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

ปัญหาสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ประชาชนชาวบ้านหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.46$, $S.D.=0.806$)

ความคาดหวังสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับประถมศึกษาประเทศไทย 4.0 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในหัวข้อ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ประชาชนชาวบ้านหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เป็นอันดับแรก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.02$, $S.D.=0.913$)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0

การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 พบว่าสมรรถนะหลักทุกด้านมีคะแนนความคาดหวังสูงกว่าปัญหา ในส่วนผลต่างระหว่างคะแนนปัญหากับความคาดหวังต่อสมรรถนะหลักแตกต่างกันมากที่สุดคือ การพัฒนาตนเอง เท่ากับ -0.73 รองลงมาคือ การทำงานเป็นทีม เท่ากับ -0.56 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู เท่ากับ -0.44 การบริการที่ดี เท่ากับ -0.42 และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันน้อยที่สุด เท่ากับ -0.31

การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อปัญหาและความคาดหวังต่อสมรรถนะของครูในยุคประเทศไทย 4.0 พบว่าสมรรถนะประจำสายงานทุกด้านมีคะแนนความคาดหวังสูงกว่าปัญหา ในส่วนผลต่างระหว่างคะแนนปัญหากับความคาดหวังต่อสมรรถนะประจำสายงานแตกต่างกันมากที่สุดคือ การพัฒนาผู้เรียน เท่ากับ -0.81 รองลงมาคือ การบริหารจัดการชั้นเรียน เท่ากับ -0.71 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ -0.53 ภาวะผู้นำครู เท่ากับ -0.52 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ -0.49 และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันน้อยที่สุด เท่ากับ -0.29 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบปัญหาและความคาดหวังสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ของสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน

ปัญหาและความคาดหวังสมรรถนะครูระดับประถมศึกษา ยุคประเทศไทย 4.0	ปัญหา (Problem : P)		ความคาดหวัง (Expectation : E)		ผลต่าง (P-E)
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
สมรรถนะหลัก					
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	2.86	0.818	3.17	0.875	-0.31
2. การบริการที่ดี	2.21	0.792	2.63	0.956	-0.42
3. การพัฒนาตนเอง	2.96	0.777	3.69	0.725	-0.73
4. การทำงานเป็นทีม	2.43	0.699	2.99	0.889	-0.56
5. จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู	2.17	0.849	2.61	0.979	-0.44
สมรรถนะประจำสายงาน					
1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	3.18	0.799	3.71	0.684	-0.53
2. การพัฒนาผู้เรียน	2.71	0.806	3.52	0.706	-0.81
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน	2.50	0.846	3.21	1.014	-0.71
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.08	0.845	3.37	0.813	-0.29
5. ภาวะผู้นำครู	2.63	0.718	3.15	0.824	-0.52
6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	2.43	0.788	2.92	0.951	-0.49

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0

การศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้ความสำคัญด้านการสร้างสรรค์เป็นหลัก มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัย เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เน้นให้นักเรียนรู้จักคิด ทดลองทำเพื่อสร้างประสบการณ์และเรียนรู้การแก้ปัญหาจากสภาพจริง เพื่อนำไปสู่การที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองต่อยอดสร้างสรรค์สิ่งใหม่จนเกิดความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นมาได้ด้วยตนเอง ซึ่งครูควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบ Active Learning มาพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา เป็นหลัก สอดคล้องกับ ดิเรก พรสีมา (2559) ที่กล่าวว่า ครูในการศึกษายุค 4.0 ต้องสามารถพัฒนานักเรียนยุค 4.0 ให้มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การเรียนและทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารทางไกล การใช้คอมพิวเตอร์ ปัญญาประดิษฐ์ การคิดคำนวณ การสร้างอาชีพและเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี การจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว การเป็นผู้ประกอบการใหม่ การมีจิตสาธารณะ

แผนการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมการเจริญก้าวหน้าของครูและบุคลากรโดยการพัฒนาทางด้านความคิด การกระทำ ความรู้ ทักษะและเจตคติเพื่อช่วยให้นักครูมีสมรรถภาพสูงส่งในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตอบสนองนโยบายของสพฐ. สอดคล้องกับ ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2551) ที่กล่าวว่า สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถ

สร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในองค์กร สมรรถนะครู McClelland (1973, อ้างอิงใน ชูชัย สมิติไกร, 2550, หน้า 29) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard อธิบายไว้ว่า สมรรถนะ (Competency) เป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ซึ่งแผนการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษาชั้นได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะ ผ่านการจัดทำโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน กิจกรรมประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานกับหน่วยงานภายนอก โครงการส่งเสริมการสร้างและใช้นวัตกรรมของครู การนิเทศภายใน มีกระบวนการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง สามารถให้คำแนะนำปรึกษาหารือและช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมให้ครูได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวางแผนการสอนร่วมกันจนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองสร้างองค์ความรู้และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ นั้นเป็นการจัดทำโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการดำเนินงานตามแผน ตรวจสอบผลงานและนำไปปรับปรุงแก้ไขนำผลที่ได้จากการปฏิบัติมาเป็นข้อมูลในการวางแผนในการ ดำเนินงานต่อไป เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับ อำนาจ แสงสว่าง (2544, หน้า 327) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อจัดให้มีการพัฒนาระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม การให้ความรู้และจัดโปรแกรมการพัฒนาให้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอาชีพในอนาคต

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0 เพื่อให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน

ปัจจุบันนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ต้องจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ครูทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ โดยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นการลดความโดดเดี่ยวให้กับครู ซึ่งเป็นการรวมตัวกันทำงานไปพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ครู เพื่อให้นักเรียนได้มีการรวมตัวแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้การทำงานที่ครูเพื่อนักเรียนเป็นการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ซึ่งอาจเป็นทีมในโรงเรียนเดียวกัน หรือต่างโรงเรียนกันก็ได้ หรืออาจจะอยู่ห่างไกลกันก็ได้ผ่านระบบสารสนเทศต่างๆ สอดคล้องกับ Hord (1997) ที่กล่าวว่า PLC เป็นสิ่งครูและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาซึ่งมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายเดียวกัน ทำการเรียนรู้ร่วมกันโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาสมรรถนะตนเองในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ PLC ยังเป็นการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, 2558)

ซึ่งรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น เป็นการรวมตัว ร่วมใจร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม เรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ รวมถึงมีการนำรูปแบบการชี้แนะ (Coaching) การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) เข้ามาเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุงพัฒนาการสอนของครู และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษายุคประเทศไทย 4.0

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *การวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา*.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0*.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ชัย สมบัติไกร. (2550). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2551). *การบริหารผลงานเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ดิเรก พรสีมา. (2559). *ครูไทย 4.0*. จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_345042

ถาวร เล็งเอียด. (2553). สภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดราชบุรี

และสมุทรสงคราม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 34(3-4), 108-116.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เลิศนภา พงษ์คำ. (2561). *การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของข้าราชการครู: กรณีศึกษา*

โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. (2558). *PLC คืออะไร สำคัญอย่างไร*.

จาก <https://candmbsri.wordpress.com/2015/04/02/plc>

สุนันท์ สipay และไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). *เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่ การศึกษา 4.0*.

วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24(2), 13-27.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2562). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*

ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. จาก <https://new.phitsanulok1.go.th>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครู*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

อำนวยการ แสงสว่าง. (2544). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.

Erdfelder, E., Faul, F., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A Flexible Statistical Power Analysis Program for the Social, Behavioral, and Biomedical Sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175- 191.

Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of inquiry and improvement*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.

Likert, R. (1979). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley and Son.

McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence Rather than for Intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.